

فرم طرح دوره نظری

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی کیلان
دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت

عنوان درس: بارداری و زایمان ۱ - بارداری طبیعی کد درس: ۲۷	گروه آموزشی: مامایی
تعداد واحد: ۲ واحد نظری	محل برگزاری: دانشکده پرستاری و مامایی شهید بهشتی رشت
تعداد گروه هدف: ۱۹ نفر	مدت زمان ارائه درس: نیم سال اول سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴
رشته و مقطع تحصیلی گروه هدف: کارشناسی پیوسته مامایی	زمان شروع: سه شنبه اول مهر ماه ۱۴۰۴
مشخصات اساتید مسئول	
نام و نام خانوادگی: دکتر پروانه رضاسلطانی - مسئول	نام و نام خانوادگی: دکتر فاطمه جعفرزاده کنارسری
رتبه: دانشیار بهداشت باروری	رتبه: دانشیار بهداشت باروری
میزان واحد تدریس: ۱ واحد	میزان واحد تدریس: ۱ واحد
آدرس ایمیل: rezasoltani49@gmail.com	آدرس ایمیل: f.kenarsari2013@gmail.com

توجه

به استحضار می‌رساند این واحد درسی با مشارکت دانشجویان ارشد مامایی (گرایش بهداشت باروری و آموزش مامایی) در برخی عناوین این درس تدریس می‌شود. دانشجویان ارشد مامایی در طول دوره آموزشی با گذراندن واحد علمی درس روش باوفنون تدریس و تمرین علمی با نظارت مدرسان مربوط به واحد درسی روش باوفنون تدریس و مدرسان واحد درسی کارشناسی مامایی (از جمله درس بهداشت مادر و کودک و باروری، درس بارداری و زایمان، درس اصول خدمات بهداشت جامع) ضمن تهیه کیت طرح و برنامه ریزی درسی مرتبط با عناوین درس شامل طرح درس، محتوای درس و سؤالات و نحوه ارزشیابی دانشجویان در کلاس درس به صورت علمی به دانشجویان مطلع پایین تر تدریس می‌کنند.

مرفی و اهداف درس

در طول این درس، دانشجویان با بارداری و فیزیولوژی آن، راه‌های تشخیص و اصول مراقبت‌های لازم در این دوران و شکایات شایع ناشی از بارداری و راه‌های پیشگیری از آن آشنا می‌شوند. دانش و حوزه عملی طب زایمان با مسأله تولیدمثل انسان‌ها سرو کار دارد. هدف این رشته تخصصی، ارتقای سلامت و افزایش تندرستی زن باردار و جنین وی از طریق ارایه مراقبت‌های دوران بارداری یا پره‌ناتال با کیفیت است. ماماها به عنوان عضوی کلیدی از اعضای تیم سلامت و یا به طور مستقل، خدمات/مراقبت‌های پیش از بارداری؛ مراقبت‌های دوران بارداری، حین و پس از زایمان را در حیطه‌های تشخیص، مراقبت، درمان، مداخله و در سطوح پیشگیری و در نقش‌های آموزشی، مشاوره‌ای و مدیریتی با هدف ترویج زایمان طبیعی و ارتقای سلامت باروری زن، مادری ایمن، مراقبت اولیه از نوزاد و ارتقای سلامت نوزاد و خانواده ارایه می‌نمایند. هدف مادری ایمن کسب اطمینان از این است که هر مادری در زمینه سلامت جنسی و باروری به مجموعه خدماتی قابل ارایه و دارای کیفیت مطلوب دسترسی دارد. این خدمات به ویژه باید شامل مراقبت‌های دوران بارداری و درمان فوریت‌های دوران بارداری باشد تا مرگ و میر و معلولیت مادران کاهش یابد. مرگ هر زن به دلیل عوارض بارداری و زایمان برای وی و خانواده به منزله یک ظلم اجتماعی است و ریشه در ناتوانی و دسترسی نابرابر به شغل، منابع مالی، آموزش، مراقبت‌های اولیه بهداشتی و سایر منابع دارد. این عوامل زمینه را برای ضعف سلامت مادران حتی قبل از وقوع بارداری و زایمان مهیا می‌کند.

اهداف کلی درس اموری توانمندی

۱. شناخت کامل فیزیولوژی بارداری، اهمیت بهداشت و سلامت و تغذیه دوران بارداری، اصول مراقبت‌های دوران بارداری، شکایات شایع در طول دوران بارداری و طرق پیشگیری از آن‌ها، تشخیص موارد طبیعی از غیرطبیعی در دوران بارداری و آشنایی با اقدامات و مراقبت‌های لازم در هر مورد؛
۲. آموزش بهداشت به مادر و خانواده در زمینه مسایل جسمانی، روانی، اجتماعی و عاطفی.

اهداف اختصاصی رفتاری درس از اموری توانمندی

از فراگیر/دستیار انتظار می‌رود در پایان دوره:

۱. علم مامایی و بهداشت مادر و کودک و باروری و هدف از آن و تعاریف مربوط را با ۱۰۰ درصد صحت بیان کند.
۲. جایگاه، وظایف و صلاحیت‌های ماما در سیستم مراقبت‌های بهداشتی مبتنی بر استانداردهای مطرح را با ۱۰۰ درصد صحت توضیح دهد.

۳. استانداردهای جهانی ICM در مورد آموزش مامایی را با ۱۰۰ درصد صحت بیان کند.
۴. اهم شاخص‌های بهداشتی مرتبط با باروری مبتنی بر SDGs و تعاریف مربوط و تأثیر خدمات مامایی بر آن‌ها را با استفاده از متن توصیفی/اسلاید شرح دهد.
۵. تغییرات فیزیولوژیک در رحم، سرویکس، تخمدان‌ها، لوله‌های فالوپ، واژن، پرینه و پستان‌ها را با استفاده از متن توصیفی/اسلاید شرح دهد.
۶. اعضای تولید مثل خارجی و داخلی را نام برده و وظایف اصلی آن‌ها را با ۱۰۰ درصد صحت توضیح دهد.
۷. انواع لگن از نظر علم مامایی با تأکید بر ویژگی‌های اختصاصی هر نوع را به تفکیک با ۱۰۰ درصد صحت توضیح دهد.
۸. سیکل تخمدانی و سیکل قاعدگی/اندومتریال و لقاح را با استفاده از اسلاید شرح دهد.
۹. اصول کلی و تعاریف مرتبط با مراقبت پیش از بارداری را بر طبق راهنمای کشوری مراقبت ادغام‌یافته سلامت مادران را با ۱۰۰ درصد صحت بیان کند.
۱۰. انواع مراقبت‌های پیش از بارداری (مصاحبه و تشکیل یا بررسی پرونده، معاینه بالینی، آزمایش‌ها، آموزش/مشاوره، مکمل‌ها و ایمن‌سازی) و زمان انجام آن را بر طبق راهنمای کشوری مراقبت ادغام‌یافته سلامت مادران با استفاده از جدول راهنما لیست کند.
۱۱. نحوه ارزیابی پیش از بارداری را بر طبق فرم مراقبت پیش از بارداری کشوری شرح دهد و بر اساس نشانه‌ها و علائم، گروه‌بندی و اقدام لازم را مطابق راهنمای کشوری مراقبت ادغام‌یافته سلامت مادران معرفی کند.
۱۲. وضعیت فعلی و سوابق، بیماری‌ها و ناهنجاری‌ها و تأثیر آن بر بارداری و توصیه و اقدامات لازم را بر طبق راهنمای کشوری مراقبت پیش از بارداری شرح دهد.
۱۳. نتایج آزمایشات پیش از بارداری را بر طبق راهنمای کشوری مراقبت پیش از بارداری شرح دهد.
۱۴. اهداف اصلی مراقبت‌های دوران بارداری، اصطلاحات رایج، نحوه مراجعات مادر در بارداری، معاینه اول و دیگر معاینات را به زبان ساده شرح دهد.
۱۵. اجزا و ساختار یک شرح حال مامایی را به تفکیک توضیح دهد.
۱۶. آزمایشات رایج در بارداری را به تفکیک هر یک از سه ماهه بارداری بیان کند، مقادیر طبیعی آزمایشات و اقدامات بر اساس نتایج را توضیح دهد.
۱۷. تشخیص بارداری را با توجه به علائم بارداری و روش‌های تشخیصی آزمایشگاهی و پاراکلینیکی با ۱۰۰ درصد صحت بیان کند.
۱۸. روش‌های تعیین سن حاملگی را با ۱۰۰ درصد صحت بیان کند.

۱۹. الگوی وزن‌گیری در دوران بارداری به تفکیک تریمسترهای بارداری و مهم‌ترین علل وزن‌گیری نامناسب و راهکارهای پیشنهادی را بر طبق راهنمای کشوری جامع تغذیه مادر باردار شرح دهد.
۲۰. نیازها و توصیه‌های تغذیه‌ای در دوران بارداری را بر طبق راهنمای جامع کشوری تغذیه مادر باردار شرح دهد.
۲۱. علایم هشداردهنده در بارداری نیازمند به مراقبت ویژه را لیست نماید.
۲۲. بهداشت فردی و روان در دوران بارداری و نکات مربوط به آمادگی برای پدر و مادرشدن را با ۱۰۰ درصد صحت توضیح دهد.
۲۳. مسایل شایع در دوران بارداری و راهکارهای پیشنهادی به مادر برای سازگاری با آن‌ها را به زبان ساده شرح دهد.
۲۴. انواع قرار، نمایش و وضعیت جنین در رحم مادر را بر اساس معاینات شکمی (مانور لئوپولد) و واژینال با کمک مولاژ و تصویر نشان دهد.
۲۵. تغییرات هماتولوژیک (حجم خون، متابولیسم آهن، عملکرد ایمنولوژیک و شاخص‌های التهابی و لکوسیت-ها/لنفوسیت‌ها، انعقاد و پلاکت‌ها)، تغییرات قلبی و عروقی (قلب، برون‌ده قلب، گردش خون و فشارخون)، تغییرات سیستم تنفس (عملکرد تنفسی و عرضه اکسیژن)، تغییرات سیستم ادراری (عملکرد کلیه، آزمایش تجزیه ادرار، حالب و مثانه)، تغییرات گوارش (معهده، کبد و کیسه صفرا)، تغییرات اندوکراین (غده هیپوفیز، هورمون رشد، پرولاکتین، غده تیروئید و تست‌های عملکرد تیروئید، غدد پاراتیروئید و غدد فوق کلیوی) و تغییرات سیستم اسکلتی-عضلانی و سیستم عصبی مرکزی را با استفاده از متن توصیفی به زبان ساده و کاربردی بیان کند.
۲۶. ساختار جفت، پرده‌های جفتی، بندناف و مایع آمنیون را توضیح دهد و هورمون‌های جفتی و نحوه انتقال مواد از جفت به جنین را به زبان ساده تشریح نماید.
۲۷. اهداف، اصول، فواید، برنامه زمان‌بندی، اجزای اساسی برنامه‌های آموزشی و ویژگی‌های کلاس‌های آمادگی دوران بارداری را بر طبق برنامه کشوری بیان کند.

تقویم درسی ارابه برنامه درس بارداری و زایمان ۱- بارداری طبیعی، نیم سال اول ۱۴۰۵-۱۴۰۴

جلسه	عنوان	استاد	مدت	عرصه آموزش و روش تدریس	روز و تاریخ کلاس
۱	معرفی طرح دوره/درس، هدف کلی/اختصاصی، رویکرد آموزشی، وظایف/انتظارات از فراگیران، روش ارزشیابی مستمر و پایانی و نحوه ارایه محتوای آموزشی و کار گروهی	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)، بارش افکار	سه شنبه ۱۴۰۴/۰۷/۰۱
۲	مروری بر فیزیولوژی دستگاه تناسلی (تغییرات رحم و سرویکس در بارداری)	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)، بارش افکار، آموزش مجازی از طریق پیام رسان تلگرام (ارسال محتوا و تصاویر آموزشی، پرسش و پاسخ و بحث گروهی)	سه شنبه ۱۴۰۴/۰۷/۰۸
۳	معرفی درس، بیان اهداف، شیوه ارزشیابی و تعیین تکالیف دانشجویی و نحوه ارایه آن/مروری بر آناتومی و فیزیولوژی دستگاه ژنیتال و انواع لگن از نظر علم مامایی	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)	سه شنبه ۱۴۰۴/۰۷/۱۵
۴	مروری بر فیزیولوژی دستگاه تناسلی (تغییرات تخمدان ها، لوله های فالوپ، واژن و پرینه، پستان ها، پوست و مو و وزن در بارداری)؛ مروری بر سیکل قاعدگی منتهی به لقاح و بارداری	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، بارش افکار، آموزش مجازی از طریق پیام رسان تلگرام (ارسال محتوا و انیمیشن/تصاویر آموزشی، پرسش و پاسخ و	سه شنبه ۱۴۰۴/۰۷/۲۲

				بحث گروهی)، آموزش مبتنی بر همتایان (Peer-teaching/Self-learning)	
۵	مروری بر آناتومی و فیزیولوژی دستگاه ژنیتال و انواع لگن از نظر علم مامایی	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۷/۲۹
۶	مشاوره و مراقبت‌های پیش از بارداری به منظور آمادگی برای بارداری	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، بارش افکار	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۸/۰۶
۷	مراقبت‌های دوران بارداری با تأکید بر اهداف و اصطلاحات	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۸/۱۳
۸	وزن‌گیری و در بارداری و تغذیه مادر باردار (کالری، مواد مغذی و ...)	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، بارش افکار، آموزش مبتنی بر همتایان با استفاده از راهنمای کشوری آموزش تغذیه و وزن‌گیری مادر باردار (Peer-teaching/Self-learning)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۸/۲۰
۹	مراقبت‌های دوران بارداری، علایم و تشخیص بارداری	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۸/۲۷
۱۰	بهداشت عمومی و شکایات/ناراحتی‌های شایع در دوران بارداری (تهوع، استفراغ، سوزش سر دل، ناراحتی‌های ادراری، پوست، مو، دهان و دندان، ترشح بیش از حد بزاق، خستگی و ...)	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، بارش افکار	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۹/۰۴
۱۱	کوئیز اول/ادامه مراقبت‌های دوران بارداری- شرح حال، معاینات و آزمایشات بارداری و سونوگرافی و تعیین سن بارداری	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۹/۱۱

				گروهی ...)	
۱۲	تغییرات فیزیولوژیک، متابولیسم مواد، تغییرات هماتولوژیک، ایمنی، انعقاد و قلب و عروق در بارداری	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)، آموزش مبتنی بر همتایان (Peer-teaching/Self-learning)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۹/۱۸
۱۳	معاینات و بررسی وضعیت جنین در بارداری و معاینات لثوپولد	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۰۹/۲۵
۱۴	تغییرات فیزیولوژیک ریوی، ادراری، گوارش، غدد تناسلی، اسکلتی و چشم در بارداری	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، آموزش مبتنی بر همتایان (Peer-teaching/Self-learning)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۰۲
۱۵	کوئیز دوم / ادامه معاینات و بررسی وضعیت جنین در بارداری و معاینات لثوپولد	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۰۹
۱۶	آشنایی با آموزش و کلاس‌های آمادگی و خوشایندسازی بارداری و زایمان (تغذیه، تمرینات بدنی، رفتارهای جنسی، تمرینات تنفسی و تن‌آرامی جهت زایمان و ...)	دکتر رضاسلطانی	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز کلاسی، بحث گروهی ...)، بارش افکار، آموزش مجازی از طریق پیام‌رسان تلگرام (ارسال محتوا و فیلم/تصاویر آموزشی، پرسش و پاسخ و بحث گروهی)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۱۶
۱۷	تغییرات دسیدوا، آمیون، بندناف، جفت و هورمون‌های جفتی	دکتر جعفرزاده	۱۳-۱۵	سخنرانی برنامه‌ریزی شده و تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی ...)	سه‌شنبه ۱۴۰۴/۱۰/۲۳

منبع اصلی درس

۱. بارداری و زایمان ویلیامز. کانینگهام، اف گری. آخرین چاپ
۲. درسنامه مامایی مایلز، رینور، مورین دی. آخرین چاپ
۳. مامایی وارنی، آخرین چاپ
۴. مراقبت‌های ادغام‌یافته سلامت مادران (راهنمای خدمات داخل و خارج بیمارستانی)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره سلامت مادران
۵. راهنمای کشوری انجام زایمان طبیعی و ارایه روش‌های غیردارویی کاهش درد زایمان، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره سلامت مادران
۶. راهنمای کشوری ارایه خدمات مامایی و زایمان، بیمارستان دوستدار مادر، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره سلامت مادران
۷. راهنمای جامع تغذیه مادر باردار و شیرده، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر بهبود تغذیه جامعه
۸. بسته آموزشی تغذیه ویژه مراقب سلامت/بهورز/ماما در برنامه تحول سلامت در حوزه بهداشت، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس جامعه (ادارات کودکان، نوجوانان و جوانان، مادران، میانسالان و سالمندان)
۹. آموزش‌های دوران بارداری و آمادگی برای زایمان، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشت، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس اداره سلامت مادران
۱۰. هورمون‌شناسی زنان و نازایی اسپروف. آخرین چاپ
۱۱. دیگر کتاب‌های بهداشت باروری و مادر و کودک و منابع معتبر به روز

ابکانات آموزشی

- وایت بورد و ماژیک؛
- ویدیو پروژکتور؛
- رایانه؛
- فایل‌های متنی پاورپوینت و پی دی اف؛
- نرم‌افزار پخش ویدیوی فیلم‌های آموزشی/انیمیشن؛
- پیام‌رسان‌ها؛
- کتاب مرجع؛
- بسته‌های خدمتی و راهنماهای جامع مراقبت‌های ادغام یافته وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی.

نمونه ارزشیابی فراگیر

روشن ارزشیابی	نمره (درصد)	تاریخ
حضور منظم و به موقع در برنامه های کلاسی	۲ (۱۰)	در طول دوره
ارایه به موقع تکالیف محوله، مشارکت فعال کلاسی و گروهی و پاسخ به پرسش های کلاسی به همراه مطالعه قبلی و ارایه محتوای آموزشی برای سایر دانشجویان/ارزشیابی تکوینی	۳ (۱۵)	در طول دوره
شرکت در کوئیز/ارزشیابی تکوینی	۲ (۱۰)	در طول دوره
آزمون پایان ترم/ارزشیابی تراکمی (پایانی) - آزمون کتبی چندگزینه ای، صحیح-غلط، تشریحی کوتاه پاسخ، جورکردنی	۱۳ (۶۵)	پایان دوره
جمع کل	۲۰ (۱۰۰)	

مقررات و انتظارات از فراگیران شرکت کنندگان

هر فراگیر شرکت کننده طی دوره ملزم به رعایت مقررات آموزشی به شرح زیر است:

- رعایت حسن اخلاق و شئون اسلامی؛
- اخذ موضوعات درسی و محتوای تدریس؛
- حضور منظم و به موقع و مشارکت گروهی فعال در بحث و فعالیت های کلاسی؛
- مطالعه محتوای آموزشی؛
- ارایه به موقع تکالیف و کار گروهی محول شده در تاریخ تعیین شده؛
- مشارکت در کوئیز در طی دوره و آزمون پایان ترم؛
- غیبت مجاز تا سقف یک چهارم کلاس ها با اطلاع قبلی و ارایه مستندات به استاد مربوط.